BİDAT VE HURAFELER

Bidat Nedir?

- Kelime olarak “bidat”, önce bulunmayan veya bir örneği önceleri görülmeyen ve yeni ortaya çıkan fiil, uygulama, kaide ve âdettir.
- “Bidat” kelimesi ile ilgili yapılan tariflerden bir kaçı şöyledir:
- Hz. Peygamber'in dine ait söz, fiil ve takrirlerinden bize aktarılanlar sünnet, bunun dışındakiler de bidattir.[1]
- Bidat öyle bir görüşün ileri sürülmesidir ki, o görüşü ortaya koyan ve o görüşle amel eden, şeriatın sahibine ve dinin büyüklerine uymamış, dinin kesin esaslarına muhalefet etmiş olur.[2]

---

[1] Şatıbi.
[2] İsfehani.

- Dinde kendisine delâlet edecek bir kaynak olmadan ortaya çıkarılan şeydir. Kelime anlamıyla bidat olsa bile dinde bir kaynağı/dayanağı olana bidat denilmez.[3]
- Bidat, kâmil manâda tamamlanan İslam dininde, Hz. Peygamber’in sünnetine, şer'î hükümlere, ashap ve tabiûnun görüşlerine tamamen aykırı olan ve sonradan ortaya çıkarılan hâl ve işlere denir.[4]
- Hz. Peygamber’in vefatından sonra ortaya çıkan fikir ve davranışlardan biri de âyet ve hadislerin emir veya nehiy şeklinde temas etmediği, sonradan ortaya çıkarılan ve iman veya ibadet olarak dine katılan fikir ve davranışlardır. İşte bidat bunlardır.[5]

---

[3] İbn Receb.
[4] Asım Efendi.
[5] Hayrettin Karaman.

Din Tamamlanmıştır:

- اَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا

- ***“Bu gün size dininizi kemâle erdirdim, size nimetimi tamamladım ve din olarak sizin için İslâm’dan razı oldum”***[6]
- **Ayetin Tefsiri:** Bu âyetler, tabii ki, bütün ilmî, fennî, kültürel gelişmelerin varabileceği son noktaya vardığı ve bundan sonra hiç bir ilmî, sosyal ve ekonomik gelişme olmayacağı anlamında değildir. Bu bakımdan, temel kuralları din tarafından konan muamelat gibi, değişme ve gelişmeye açık sahalarda her şey, bütün teferruatıyla ve kesin hatlarla neticeye bağlanmamıştır.

---

[6] Maide, 5/3.

- Öyle ise âyetteki kemâlden maksat, dinin cüziyyatı değil, genel prensipleridir.
- Bazen içtihat prensibine dayanılarak, cüzî olayların genel prensiplere uydurulması söz konusu olabilir. İçtihat prensibi Kitap ve Sünnet'te sabittir. Buradan anlaşılıyor ki, dinde, içtihat için ayrılmış bir saha vardır ve içtihat, hakkında nass bulunmayan konularda söz konusudur. Bu ise, dinin kemale erdirilmesine zıt değil, bilakis onun içinde mütalâa edilmelidir.
- Yani İslâm, kıyamete kadar bütün insanların hayatını bütünüyle kucaklayacak ve her yeni meseleye çözüm üretecek prensip ve kaidelerle gelmiştir. Böylece ferd için bahane edebileceği açık kapı bırakılmamıştır. Genel çerçeve dahilinde gereksiz teferruata gidilmemiş, teferruat ve yeni zaman ve şartların ortaya çıkaracağı durumlar, genel prensipler çerçevesinde halledilmeye bırakılmıştır.

Her Bidat Dalalettir:

- فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ

- ***"Gerçeğin ötesinde sapıklıktan başka ne var ki?"*** [7]

******

- وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ

- ***"İşte bu benim dosdoğru yolumdur, ona uyun. Sizi Allah yolundan ayırıp, parçalayacak yollara uymayın."*** [8]

---

[7] Yunus, 32.

- Rasulullah buyurdu ki:
- أُوصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ عَبْدًا حَبَشِيًّا فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ بَعْدِى فَسَيَرَى اخْتِلاَفًا كَثِيرًا
- *"Size Allah'dan korkmanızı (başınızdaki idareciler) Habeşli bir köle olsa bile (onları) dinleyip, itaat etmenizi tavsiye ederim. Çünkü benden sonra sizden kim yaşarsa o, pek çok (dini) ihtilaflara şahit olacaktır.*
- فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِى وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الْمَهْدِيِّينَ الرَّاشِدِينَ تَمَسَّكُوا بِهَا وَعَضُّوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ وَإِيَّاكُمْ وَمُحْدَثَاتِ الْأُمُورِ فَإِنَّ كُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلاَلَةٌ

---

[8] Enam, 153.

- *Binaenaleyh size gereken, sünnetime ve doğru yolum üzerinde bulunan halifelerimin sünnetine sarılınız. Bu sünnetlere (adeta) dişlerinizi (bir daha çıkmamak üzere iyice) batırınız. Sizi (din adına) sonradan ortaya atılan işlerden sakındırırım. Çünkü sonradan ortaya atılan her iş bid'attır ve her bid'at sapıklıktır"*[9]

[9] Ebu Davud.

- Hz. Câbir anlatıyor: Rasûlullah hutbe irad ettiği zaman gözleri kızarır, sesi yükselir, *“Düşman sabah ve akşam üzerinize hücum edecek, kendinizi koruyunuz”* diye ordusunu uyaran komutan gibi öfkesi artar ve şehadet parmağı ile orta parmağını bir araya getirerek: *“Benimle kıyametin arası şu iki parmağın arası kadar yaklaştığı sırada ben peygamber olarak gönderildim”* dedi. Sonra da sözlerine şöyle etti:
- **أَمَّا بَعْدُ ، فَإِنَّ خَيْرَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ ، وَخَيْرَ الْهَدْىِ هَدْيُ مُحمِّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَشَرَّ الْأُمُورِ مُحْدثَاتُهَا وكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلالَةٌ**
- *“Bundan sonra söyleyeceğim şudur ki: Sözün en hayırlısı Allah’ın kitabıdır. Yolların en hayırlısı Muhammed’in yoludur. İşlerin en kötüsü, sonradan ortaya çıkarılmış olanlardır. Her bid’at dalâlettir.”*

- ثُمَّ يَقُولُ : أَنَا أَوْلَى بُكُلِّ مُؤْمِنٍ مِنْ نَفْسِهِ . مَنْ تَرَك مَالًا فَلِأَهْلِهِ ، وَمَنْ تَرَكَ دَيْنًا أَوْ ضَيَاعًا، فَإِليَّ وعَلَيَّ

- Sonra da şöyle buyurdu:
- *“Ben her mü’mine kendi nefsinden daha ileriyim, daha üstünüm. Bir kimse ölürken mal bırakırsa o mal kendi yakınlarına aittir. Fakat borç veya yetimler bırakırsa, o borç bana aittir; yetimlere bakmak da benim görevimdir.”*[10]

[10] Müslim.

Sünnetleri İhya Etmek:

- Rasulullah buyurdu ki:

- أَنَّهُ مَنْ أَحْيَا سُنَّةً مِنْ سُنَّتِى قَدْ أُمِيتَتْ بَعْدِى فَإِنَّ لَهُ مِنَ الْأَجْرِ مِثْلَ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا

- *Benden sonra sünnetimden kaldırılan bir sünneti kim ihya edip ortaya çıkarırsa ona o sünnetle amel edenler kadar sevap vardır. Amel edenlerin sevapları da hiç eksiltilmez*

- وَمَنِ ابْتَدَعَ بِدْعَةَ ضَلاَلَةٍ لَا يَرْضَاهَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ كَانَ عَلَيْهِ مِثْلُ آثَامِ مَنْ عَمِلَ بِهَا لَا يَنْقُصُ ذَلِكَ مِنْ أَوْزَارِ النَّاسِ شَيْئًا

- *Ve her kim de, Allah ve Rasûlünün razı olmadığı sonradan çıkan bidat denilen bir sapıklığı ortaya çıkarırsa o kimseye o bidatle amel edenlerin günahları da birlikte yazılır ve onların günahlarından da hiçbir şey eksiltilmez.”*[11]

******

- Rasulullah buyurdular ki:

- **مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَلَهُ أَجْرُهَا، وَأَجْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْءٌ ،**

- *“İslâm’da iyi bir çığır açan kimseye, bunun sevabı vardır. O çığırda yürüyenlerin sevabından da kendisine verilir. Fakat onların sevabından hiçbir şey noksanlaşmaz.*

[11] İbn Mace.

- وَمَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً كَانَ عَلَيْهِ وِزْرُهَا وَوِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْءٌ

- *Her kim de İslâm'da kötü bir çığır açarsa, o kişiye onun günahı vardır. O kötü çığırda yürüyenlerin günahından da ona pay ayırılır. Fakat onların günahından da hiçbir şey noksanlaşmaz.''*[12]

---

[12] Müslim.

Bidat Sahibinin Kötülüğü:

- Rasulullah buyurdu ki:

- لَا يَقْبَلُ اللَّهُ لِصَاحِبِ بِدْعَةٍ صَوْمًا، وَلَا صَلَاةً، وَلَا صَدَقَةً، وَلَا حَجًّا، وَلَا عُمْرَةً، وَلَا جِهَادًا، وَلَا صَرْفًا، وَلَا عَدْلًا، يَخْرُجُ مِنَ الْإِسْلَامِ كَمَا تَخْرُجُ الشَّعَرَةُ مِنَ الْعَجِينِ

- *"Allah bidat sahibinin, orucunu, namazını, sadakasını, haccını, umresini, cihadını, hayır yolunda harcamasını, şahitliğini kabul etmez. O kılın yağdan (hamurdan) çıktığı gibi dinden çıkar."*[13]

---

[13] İbn Mace.

- Rasulullah buyurdu ki:
- أَبَى اللَّهُ أَنْ يَقْبَلَ عَمَلَ صَاحِبِ بِدْعَةٍ حَتَّى يَدَعَ بِدْعَتَهُ
- *Allah, bidat sahibi işlediği bidati terk edinceye kadar onun amelini kabul etmeyecektir.*[14]

******

- Rasulullah buyurdu ki:
- مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ
- *"Kim bizim bu dinimizde ondan olmayan bir şey ortaya çıkarırsa, o şey kabul edilmez."*[15]

---

[14] İbn Mace.

Bid’at-ı Hasene, Bid’at-ı Seyyie:

- Bid’atı hasene ve seyyie olarak ikiye ayıran alimlerin ilki, İmam Şafii’dir (204/819).
- İmam Şafii şöyle demiştir: “Bid’at iki kısımdır: Övülen (mahmûd) ve yerilen (mezmûm). Sünnet’e uygun olana övülen, sünnete muhâlif olana ise yerilen bid’at denir.”
- Beyhakî, İmam Şafii’nin bu sözünü şöyle izah eder: “Yerilen (kötü/seyyie) bid’atın dinde dayanacağı bir aslı yoktur. Şer’î ıstılahta buna mutlak bid’at denir. Övülen (hasene/güzel) bid’at ise Sünnet’e uygundur. Yani Sünnet’ten dayanacağı bir delil vardır. Bu şer’î manâsıyla değil, sözlük manâsıyla bid’attır.

---

[15] Buhari.

- İmam Şafii’yi takip eden bir çok âlim de yaklaşık aynı taksimatı benimsemişlerdir. Bunlardan biri de meşhur Şafii alimi İz b. Abdiselam’dır (260/874).
- Ona göre bid’at üç kısma ayrılır:
- 1. Şeriat’ın mendup veya vâcip olduğuna delâlet edip Asr-ı Saadet’te yapılmayanlara bid’at-ı hasene;
- 2.Şeriat’ın haram veya mekruh olduğuna delâlet edip Asr-ı Saadet’te yapılmayanlara bid’at-ı kabihe/seyyie;
- 3.Şeriat’ın mubah olduğuna delâlet edip Asr-ı Saadet’te yapılamayanlara ise mubah bid’at denir.
- İmam Gazalî (505/1111), bu konuda geniş bilgi vermemekle birlikte, İhya’da, masa veya benzeri bir şey üzerinde yemek yeme konusunu işlerken şöyle demektedir:

- “Hz. Peygamber’den sonra ortaya çıkan şeylere bid’at denir ama, her bid’at kötü değildir. Kötü bid’at, bir sünnete zıt olan, şer’î bir emri kaldıran ve illeti sabit olan şeydir. Oysa sebepler değiştiğinde, bazen yenilik yapmak (bid’at) gereklidir”

Bidati Hasaneye Örnek - Teravih:

- Abdurrahman b. Abdi’l-Kari şöyle demiştir:
- Bir ramazân gecesi Ömer ibnu'l-Hattâbla beraber mescide gittim. Bir de baktık ki, insanlar yalnız ve dağınık topluluklar hâlinde terâvîh namazı kılmaktalar. Kimisi kendi başına yalnızca namaz kılıyor, kimisi de namaz kılıyor ve bunun namazına bir kısım insanlar uyup namaz kılıyordu. Ömer:
- إِنِّى أَرَى لَوْ جَمَعْتُ هَؤُلَاءِ عَلَى قَارِئٍ وَاحِدٍ لَكَانَ أَمْثَلَ
- «Bu dağınık olarak namaz kılan insanları bir tek okuyucu imâmın arkasında toplarsam daha faziletli olacak» dedi.
- Sonra bu konuda kararını verdi. Ve akabinde (ertesi günü, hicretin 14. senesi içinde) o insanları Ubeyy ibn Ka'b'ın arkasında topladı (Böylece terâvîh namazı cemâatle kılınmağa başlandı).

- Sonra diğer bir gece yine Ömer'in beraberinde mescide çıktım. İnsanlar okuyucu imamlarının namazına uyup namaz kılıyorlardı. Ömer bu manzarayı görünce:

- نِعْمَ الْبِدْعَةُ هَذِهِ

- “Şu (terâvâhin böyle cemâatle kılınması) ne güzel âdet oldu" diye sevincini belirtti...[16]

[16] Buhari.

Bidatlerin Ortaya Çıkış Sebepleri:

- Bid‘atların ortaya çıkması ve yaşama şansı bulması çeşitli sebeplerle açıklanabilir.
- 1. İslâmiyet’in kısa sürede farklı sosyal ve kültürel yapılara sahip bulunan milletler arasında yayılması bu sebeplerin başında gelir. Sosyal ve kültürel yapıların bazı unsurları İslâmî bir kimliğe bürünerek yeni dönemde de varlıklarını sürdürmüşlerdir.
- 2. İslâmî esas ve hükümlerden bazılarının yeni müslümanlar tarafından yanlış anlaşılması veya eski kültür mirasının etkisiyle yanlış yorumlanması da bid‘atların İslâm’a girişine zemin hazırlamıştır.
- 3. Yabancı millet ve kültürlerle olan sürekli temasların etkileşmeye yol açtığı, bunun sonucu olarak bazı yabancı inanış ve davranışların İslâm toplumuna girdiği de bir gerçektir.

- 4. Bu arada birtakım hurafelerin veya eski dinî kalıntıların yeni dinin saflığını bozma amacıyla kasten İslâm'a sokulmak istenmesi de mümkündür.
- Bütün bunlara rağmen, aşırı muhafazakâr ve bir anlamda tutucu sayılan bazı sünnet taraftarlarının endişeleri bir yana, İslâm tarihi boyunca İslâm dininin hem inanç, ibadet ve hukukla ilgili temel hükümlerinde, hem de ana ahlâk kurallarında büyük bir çoğunlukla dinin ana sınırlarının dışına çıkılmamış ve İslâm'ın "ana rengi"nin (sıbgatullah*) değiştirilmemiş olduğunu söylemek mümkündür.
- İslâm'a bağlılık iddiası taşıdıkları halde fikrî sapıklıkları sebebiyle onun sınırları dışında kaldıkları kabul edilen grupların (gāliyye) tarih boyunca sadece yüzde bir civarında kalması da bu hususu desteklemektedir.

Eşyada Aslolan İbahadır:

- اَلْأَصْلُ فِي الْأَشْيَاءِ اَلْإِبَاحَةُ

- Hakkında nass olmayan her ibadet batıldır; batıl olduğuna dair nass olmayan her âdet de mubahtır; eşyada aslolan ibahadır.(Mecelle, Md. 36, 37, 40, 41)
- Bu cümleden olmak üzere, meselâ, hakkında kesin nass bulunmamak ve genel, değişmez prensiplere muhâlif olmamak şartıyla insan, her türlü düzenlemeyi yapma hürriyetine sahip kılınmıştır.

Dünyevi Konulardaki Hadislere Bakış Açısı:

- Dini konularda Peygamberler "ismet" sıfatları gereği hata yapmazlar. Yapsalar bile vahiy yoluyla hemen uyarılırlar. Ancak dünyevi konularda Peygamberler de bazen kendi düşüncelerini söyleyip yanlışa düşebilirler. Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur:

- إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ، إِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ مِنْ دِينِكُمْ فَخُذُوا بِهِ، وَإِذَا أَمَرْتُكُمْ بِشَيْءٍ مِنْ رَأْيِي، فَإِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ

- *"Ben de bir insanım, size din konusunda bir şey emrettiğim zaman gereğini yapın; ama [dünya işlerine ait] kendi görüşümü söylediğim zaman, bilin ki ben de bir insanım"*[17]

---

[17] Buhari, Müslim.

Teknik Yenilikler:

- İlim ve teknik gibi evrensel kültürün birer unsuru olan hususları Hz. Peygamber, hiç bir ayırım yapmadan alınmalarını teşvik etmiş ve en güzel şekilde alıp uygulamıştır. Başta, o gün için elzem olan, harp silahları ve metotları olmak üzere, değişik bölgelerde dokunan kumaşların, yiyecek kaplarının, hamamların, yazı aletlerinin, minberin, tıbbî metotların vb. birçok teknik malzemenin kullanılması gâyet normal karşılanmıştır. (Tirmizî, "Edep, 43; Nesaî, "Zinet", 41; Buharî, "Tıp", 13)
- Daha sonra da sahabe, divan, takvim vb. birçok yeniliği, diğer milletlerden öğrenerek alıp kullanmışlardır (El-Hindî, 10: 193-195).
- Hz. Peygamber'in bu davranış ve uygulamaları, dini ilgilendirmeyen sahalarda yeniliğe gitmenin cevazından öte gerekli olduğunu, başka bir ifadeyle sünnet olduğunu göstermektedir. Bundan da ortaya, hayatta zamanın getirdiği her yeniye bid'at demek bid'attır hükmü çıkar.

- İlim adamlarına göre, *“Kim, bizim şu işimizde, [başka rivâyetlerde dinimizde] ondan olmayan yeni bir şey ortaya çıkarırsa, o yaptığı reddedilir”*[18] hadisi, dine müdahaleyi yasaklamaktadır. Dinin temel prensiplerine zıt veya onları değiştirmeye yönelik her yeni uygulama veya kaide, bid’at kapsamının içine girer ve dinde ona yer yoktur.
- Muhammed Buhayt, “Sonradan ortaya çıkartılmıştır denilerek, kıyas yoluyla elde edilen hükümler bid’at sayılırsa, dinin [yani, mevcut fıkhî hükümlerin] dörtte üçü gider.”
- Muhammed el-Gazalî (v.1996) ise konuyu şöyle formüle eder: **“Dinî konularda ittiba’** (eskiyi aynen uygulama), **dünya işlerinde ise ibtida’** (sürekli geliştirip, yenilikler yapma) **esastır.** Günümüz İslam âleminde, tam bunun aksi yapılmaktadır.”

[18] Buhari, Müslim.

Örf ve Adetler:

- İmam Rabbanî (1563-1625), kendisine sorulan “Efendimiz zamanında olmayan, fakat şimdi kullanılan ferace, şal ve şalvar gibi şeyler neden bid’at sayılmıyor?” sorusuna şu cevabı verir:
- **Efendimizin fiilleri iki türlüdür:**
- 1. İbadet olan fiiller,
- 2. Örf ve adet üzere yapılan fiiller.
- O’ndan ibadet yollu sudûr olan fiilin hilafını, münker bid’at kabul ediyor ve buna engel olmaya çalışıyoruz. Zira böyle bir şey dinde bir icattır ki, reddedilmelidir.
- Hz. Peygamber’den örf ve adet yoluyla sadır olan fiilin aksini ise münker saymıyoruz. Dinle ilgili olmadığı için de engellemiyoruz. Çünkü böyle bir şeyin varlığı ve yokluğu, örf ve adete bağlıdır.

Nitekim, bazı beldelerin örf ve adeti diğer beldelerden farklıdır. Hattâ aynı beldede zamanla değişik âdetler oluşmaktadır. Durum anlatıldığı gibi olmasına rağmen, âdet olan sünnetlere dahi uyulursa, netice verimli olur ve sonu saadete çıkar.”

- **Serahsî de (483/1090) de sünneti iki guruba ayırır:**
- 1.Uyulması hidâyet, terki dalâlet olan sünnetler (sünen-i hüda),
- 2.Uyulması güzel, terki mubah olan sünnetler (sünen-i zevaid).
- Serahsî, birinci şıkka ezanı ve kameti örnek vererek, bunların terkinin tenkid ve kınamayı gerektirdiğini söyler. İkinci şıkka da Hz. Peygamber’in oturması, kalkması, giyimi, yemesi, içmesi gibi konuları örnek verir.

Olayları Başka Sebeplere Bağlamak:

- “Zeyd İbnu Halid anlatıyor:
- "Resulullah Hudeybiye'de, bize geceleyin yağan yağmurun peşinden sabah namazı kıldırmıştı. Namazı bitirince cemaatin önüne geçti ve: *"Rabbiniz ne dedi biliyor musunuz?"* buyurdu. Cemaat: "Allah ve Resulü bilir!" dediler. Rasulullah şöyle devam etti:
- *"Allah Teala hazretleri şöyle buyurdu:*
- أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ؛
- *Kullarımdan bir kısmı bana mü'min, bir kısmı da kâfir olarak sabahladı.*
- فأمَّا مَنْ قَالَ: مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي كَافِرٌ بِالْكَوْكَبِ؛

- *"Allah'ın fazlı ve rahmetiyle bize yağmur yağdırıldı" diyen bana mü'min, yıldızları da inkar edici olarak sabahladı.*

- وَمَنْ قَالَ: مُطِرْنَا بِنَوْءٍ كَذَا وَكَذَا فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي مُؤْمِنٌ بِالْكَوْكَبِ

- *Kim de: "Falanca falanca yıldız sayesinde bize yağmur yağdırıldı" dediyse o da bana kâfir, yıldıza mü'min olarak sabaha erdi" dedi!" buyurdular.*[19]

[19] Buhari.

Eşyalardan Medet Ummak:

- Hz. Peygamber (sas) vefat ettiğinde insanlar onun vefatını kabullenmek istemediler. Bundan dolayı sanki sekerat halinde avare avare dolaşmaya başladılar. Ancak akl-ı selimlerini kaybetmeyip olayı olduğu gibi kabullenenler de vardı. Peygamber Efendimizin vefatı insanları, ona ait olan şeylere, onun anılarına saygı göstermeye yöneltti. Bunlardan biri de Hüdeybiye müsalahasının altında icra edildiği Rıdvan ağacıdır. Hz. Peygamber vefat edince insanlar akın akın o ağacı ziyaret etmeye başladılar. Ondan medet umar hale geldiler. Bunu gören Hz. Ömer gidip ağacı kesti.

- Kabe’ye putların geliş şeklini incelediğimizde onda da aynı şeye vakıf oluruz. Kabileler arası yapılan savaşlarda yenilen Cürhümlüler Kabe’nin anısını gelecek nesillere aktarabilmek için sürgüne gittikleri yerlere Kabe’den aldıkları taşları da beraber götürdüler. Bu tamamen saf bir niyetle yapılan bir hareketti.
- Ancak bu davranışı yapan birinci neslin ardından gelen diğer nesiller bu saf niyeti kaybedip bu taşlarda bir ruh olduğuna inanmaya başladılar. Sonra da onlara tapmaya başladılar. Kabileler barıştıklarında ise Mekke’ye dönen bu kabile bu bidatlerini oraya da taşıdılar. Yerli halk bunların ananelerini görerek taklit etmeye başladılar. İşte Mekke paganizm akımı böyle başladı.

Hurafe:

- Uydurulmuş hikâye ve rivayet. Bunlar genellikle dinin bir parçası veya gereği olarak aktarıla aktarıla geldiği gibi, benimseyenlerce de dindenmiş gibi kabullenilmiş olan, gerçekteyse dinle ilgisi bulunmayan, dine sonradan katılmış hikâye ve rivayetlerdir. Önceleri İslam kültüründe olmamasına rağmen sonraki devirlerde kimi insanlar tarafından dindenmiş gibi bazı efsaneler, dinle gerçekle ilimle hiçbir bağlantısı olmayan hikayeler İslam düşüncesine sokulmuştur. Bunlar aslında bidatlerin teorik kısmını teşkil etmektedir.

1. Uluhiyyetle ilgili hurafeler

- Allah'ın herhangi bir maddi varlık şekline bürünmesi, yaratıklarından birinin bedenine girmesi, (hulul, tecessüd) yaratıklarla birleşmesi (ittihad ve vahdet-i vücudun bazı yorumları)veya onlara benzetilmesi (teşbih) uluhiyyetle ilgili batıl inançlardandır.
- Hıristiyanların ve Yahudilerin, Allah'ın imamlara hulul ettiğini kabul eden aşırı Şii gruplarla (Galiyye) bazı müfrit sufilerin batıl inançları bu tür hurafelerin belli başlı örneklerini oluşturur.
- Uluhiyyete ait sıfat veya fiillerden birini yaratıklara nispet etmek de batıl inanç sayılır.

2- Gayb bilgisi ile ilgili hurafeler

- Kur'an-ı Kerimde duyu, haber ve akıl yoluyla bilinemeyip gayb aleminde kalan hususları Allah'tan başka hiç kimsenin bilemeyeceği açıkça belirtilir. Yıldızlardan ahkam çıkarma, kahve, ok, bakla, iskambil kağıdı, suya bakma ve kitap açma (Kur'an veya başka kitaplar) gibi yöntemlere başvurularak yapılan falcılık, İslam öncesi döneme ait batıl inançlar olup bazı İslami zümreler tarafından da benimsenmiştir. Müneccimlik hakkında Rasulullah şöyle buyurdu:

- مَنِ اقْتَبَسَ عِلْمًا مِنَ النُّجُومِ اِقْتَبَسَ شُعْبَةً مِنَ السِّحْرِ، زَادَ مَا زَادَ

- *"Kim müneccimlikle ilgili bir bilgi iktibas etmişse sihirden bir şûbe iktibas etmiş demektir. Müneccimlik arttıkça sihirbazlık ta artar."*[20]

[20] Ebu Davud.

3- Uğur veya uğursuzlukla ilgili hurafeler:

- Bazı hayvanları görmenin veya seslerini duymanın, belirli günlerde ve zamanlarda iş yapmanın, mavi boncuk vb. şeyleri takmanın ve bazı rakamların uğursuz yahut uğurlu olduğuna inanmak, İslami temeli bulunmayan inançlardandır. Aynı batıl inançlar çerçevesinde evden çıkarken kedi veya köpek görmek, baykuş sesini ve köpek ulumasını duymak, elden ele sabun veya makas vermek, Salı günü iş yapmak veya yolculuğa çıkmak, Cuma günü çalışmak, iki bayram arasında nikah kıymak, cumartesi günü yorgan kaplamak, insan üzerinde iken elbisenin söküğünü dikmek uğursuz sayılmış: buna karşılık at nalı, kurt dişi, leylek kemiği, inek veya koç boynuzunu taşımak yahut evin dış kısmına asmak uğurlu kabul edilmiştir.

- "Rasulullah'ın yanında uğursuzluktan bahsedilmişti. Buyurdular ki:
- أَحْسَنُهَا الْفَأْلُ، وَلاَ تَرُدُّ مُسْلِمًا. فَإِذَا رَأَى أحَدُكُمْ مَا يَكْرَهُ فَلْيَقُلِ:اَللَّهُمَّ لَا يَأْتِي بِالْحَسَنَاتِ إِلَّا أَنْتَ، وَلَا يَدْفَعُ السَّيِّآتِ إِلَّا أَنْتَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِكَ
- *"Bunun en iyisi fe'l (uğur çıkarma)dır. (Uğursuzluk inancı) bir müslümanı yolundan alıkoymasın. Biriniz, hoşlanmadığı bir şey görecek olursa şu duayı okusun: (Allahım! Hayrı ancak sen verebilirsin, kötülüğü de ancak sen defedebilirsin. (İbadet, çalışma, korunma vs. için muhtaç olduğumuz) güç ve kuvvet de ancak sendendir.)"*[21]

---

[21] Ebu Davud.

4-Ölülerden medet ummak ile ilgili hurafeler

- Yaygın hurafelerden biri de ölülerin türbelerini ziyaret ederek onlardan yardım beklemektir. Dileklerin gerçekleşmesi için veya hastalıktan kurtulmak amacıyla din alimlerine ve şeyhlere ait türbeleri ziyaret edip mum yakmak, bez bağlamak, taş yapıştırmak ve adak adamak suretiyle ölülerin ruhaniyetinden medet ummak bu konudaki belli başlı hurafeleri teşkil eder. Ağaçlara bez parçası bağlamak da buna benzer inançlardandır.

5- Cinlerle ilgili hurafeler:

- Kur'an'da cinler aleminin varlığından haber verilmekle birlikte onların mahiyeti, faaliyetleri ve insanlarla ilişkileri konusunda ayrıntılı bilgi yer almamıştır. Buna rağmen halk arasında cinlerin özellikle kadınları etkilediği, insanları çarptığı ve ruhi hastalıklara sebebiyet verdiği inancı yaygındır. Cinlerin tasallutundan korunmak için cincilere başvurup muska yazdırmanın ve bunun taşımanın gerektiğini kabul etmek de inancın bir devamıdır. Bu telakkinin Eski Mısır ve Roma inançlarına dayandığı bilinmektedir. Cahilliye devri Arapları arasında da bu tür inançların görüldüğü ve insanların bedenlerine giren kötü ruhları kovmak için gruplar halinde dans ettikleri rivayet edilir.